

Все це можуть отримати студенти і завдяки системі подвійного диплому. Учасники програми двох дипломів навчаються за узгодженими двома університетами навчальними планами. Програма навчання у двох країнах побудована таким чином, що у німецькому ВНЗ студенту перезараховують виконання навчальних планів на батьківщині, а в Україні до індивідуального плану навчання включають ті дисципліни, які він вивчав у Німеччині. Навчання за програмою двох дипломів дає можливість студенту упродовж усього періоду навчання у ВНЗ провчитись один або більше семестрів у німецькому навчальному чи науковому закладі, де готують фахівців за цією ж спеціальністю, із зарахуванням дисциплін (кредитів) та періодів навчання.

Зрозуміло, що здобуття другого диплома — це й додаткове навантаження для студента. Проте після складання всіх необхідних іспитів студент отримує диплом на батьківщині та диплом німецького ВНЗ, що значно підвищує шанси успішно працевлаштуватись як на ринку праці України, так і країн ЄС.

УДК 378.1

Олена Ковальчик, Олена Кареліна

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПОЛЬЩІ

Olena Kovalchyk, Olena Karelina

Ternopil Ivan Pulyuj National Technical University, Ukraine

SPECIFICS OF HIGHER EDUCATION IN POLAND

Вища освіта Польщі має більш ніж 600-річну історію. Перший університет був створений в 1364 році завдяки старанням польського короля Казимира III Великого. Краківська академія, заснована за прикладом академій в Болоньї і Падуї, стала другим після Празького університету вищим учбовим закладом в Центральній Європі [2, с.4]. У XVI – XVII сторіччях відкрилися університети у Вільно (1578 р.) і Львові (1661 р.), які тоді належали Польщі. У Варшаві університет діє з 1816 року, політехнічний інститут – з 1826 року.

Періодами значного розвитку вищої освіти у Польщі стали довоєнні і післявоєнні роки ХХ століття, проте перша модель освіти була німецькою, а друга – радянською. При соціалістичному ладі державна вища освіта була безкоштовною. До недержавного сектора відносився Люблінський католицький університет, який був чи не єдиним недержавним крупним закладом освіти у всьому колишньому «соцтаборі».

Після падіння комуністичної системи в 1989 році наступила трансформація устрою і насамперед у сфері суспільних послуг, таких як освіта. При проведенні в Польщі комплексної реформи всієї системи освіти було взято до уваги [3, с.1]:

- відсутність адаптаційних здібностей системи освіти, що діє, до темпів і об'ємів цивілізаційних і суспільних змін;

- відсутність рівних шансів в доступності освіти на кожному його рівні і низький процентний показник молодих людей, які здобувають середню і вищу освіту;

- невідповідність професійного навчання швидким змінам потреб в ринковій економіці.

Прийнята на початку 1990-х років модель вищої освіти Польщі передбачала виокремлення двох її основних рівнів: а) трирічна або чотирирічна освіта першого ступеня, після якої присвоюється звання ліценціата; б) освіта другого ступеня, частіше дворічна, яка дає право на одержання диплома магістра; (до сьогодні в Польщі її називають повною вищою освітою).

Як свідчать польські джерела, адаптація до цієї моделі тривала понад 10 років. І дворівнева вища освіта показала свою ефективність при одночасній гнучкості. Аналогічна європейська модель вищої освіти діє у США, Канаді і Австралії.

Система вищої освіти в Польщі динамічно розвивається. Протягом останнього десятиліття створено більше двохсот нових вищих учбових закладів, а чисельність студентів зросла з 350 тисяч до майже 2 млн.[2, с.6].

Польща має 11 державних університетів класичної моделі, 15 технічних університетів, 6 академій економіки, 11 медичних академій тощо.

Процес створення приватних вишів, що почався в 1991 році, з'явився відповіддю на насущні потреби в області вищої освіти. Приватні вищі учбові заклади стимулювали до конкуренції державні виши, що вплинуло на підвищення якості навчання в останніх і дало поштовх реформі по приведенню цих вишів до стандартів американського «університету-підприємства» [2, с.6].

Структура навчання у вищих учбових закладах Польщі включає наступні рівні [2, с.7]:

- вища професійна освіта (3-4 роки навчання) – випускники отримують ступінь ліценціата або інженера;

- магістрат (5-6 років) – випускники відповідно до профілю навчання отримують ступінь магістра або рівнозначну;

- додатковий магістрат (2-2,5 року) для фахівців з вищою професійною освітою. Випускники отримують ступінь магістра або рівнозначну;

- аспірантура (3-4 року) – приймаються фахівці з вищою професійною освітою із ступенем магістра. Аспірантура дає можливість отримання наукового ступеня кандидата наук;

- післядипломні курси (1-2 року) – для дипломованих випускників вищих учбових закладів всіх типів.

Виші ведуть навчання на денних, заочних, вечірніх відділеннях, а також екстерном. Основною формою є навчання на денному відділенні.

В даний час можна виділити два типи вишів:

1. вищі учбові заклади університетського типу, що пропонують навчання в області гуманітарних, технічних, медичних, економічних, педагогічних дисциплін, художньої творчості і військової справи. Університети практично

автономні у всіх питаннях внутрішньої і зовнішньої діяльності, що включають відкриття нових факультетів або спеціальностей;

2. вищі учбові заклади, що ведуть підготовку фахівців в певних професійних областях.

Навчальний рік складається з тридцяти тижнів (приблизно, по тридцять годин навчання кожна) і розділений на два семестри: зимовий семестр складається з 15 тижнів занять і зимової екзаменаційної сесії; літній семестр також складається з 15 тижнів занять і літньої екзаменаційної сесії; один місяць під час літніх канікул, як правило, відводиться на професійну практику.

Учбовий графік встановлюється вищим учбовим закладом. Викладання ведеться у формі лекцій, практичних і лабораторних занять, семінарів і співбесід. Права і обов'язки студента, пов'язані з учбовим процесом, регулюються статутом конкретного вишу.

Студенти складають іспити по кожному предмету окремо. Заліковим періодом є семестр або навчальний рік. Щоб завершити семестр (або рік), студент зобов'язаний здати заліки і екзамени зі всіх предметів, що є в учбовому розкладі, і отримати по ним оцінки не нижчі, ніж «задовільно». Студент також зобов'язаний пройти практику, передбачену учбовим планом, і отримати залік.

Кожен ВНЗ встановлює свою шкалу оцінок, закріплену в статуті. Найбільш поширена наступна схема: відмінно (5); дуже добре (4+ або 4,5); добре (4); вельми задовільно (3+ або 3,5); задовільно (3); незадовільно (2).

Польські ВНЗ окрім наведеної вище шкали оцінок поступово вводять Європейську систему трансферу кредитних пунктів (ECTS). Щоб успішно здати семестр або весь навчальний рік необхідно набрати відповідно від 30 до 60 пунктів [1, с.10].

Для отримання диплома про закінчення вищого учбового закладу необхідно: отримати заліки по всіх предметах, практичних і лабораторних заняттях, передбаченим учбовим планом, і скласти всі іспити, встановлені для кожного напрямку навчання; здати в строк дипломну роботу і отримати за неї позитивну оцінку; скласти дипломний іспит.

Випускники можуть отримати наступні ступені:

- *ліценціат* – ступінь, який привласнюється після придбання вищої професійної освіти при терміні навчання 3-3,5 року;

- *інженер* – ступінь, що свідчить про характер професійної підготовки, яка привласнюється після придбання вищої професійної освіти в області техніки, сільського господарства або економіки при терміні навчання 3,5-4 року;

- *магістр і рівнозначні ступені*, що свідчать також про кваліфікацію і спеціалізацію: магістр мистецтва, магістр-інженер, магістр-інженер архітектури, лікар, лікар-дантист або ветеринарний лікар – надаються після закінчення повного спеціалізованого курсу магістрату терміном 5-6 років. Ступінь магістра можна також отримати після закінчення додаткової 2-2,5-річного магістрату, курс якого можуть пройти фахівці з дипломом про вищу професійну освіту.

Випускники вищих учбових закладів, що продовжили навчання в аспірантурі (*аспірантура* існує на багатьох факультетах державних вищих

учбових закладів) або займаються науковою діяльністю, можуть захистити дисертацію з метою отримання наступних наукових ступенів:

- *кандидат наук* – науковий ступінь, який надається випускникові аспірантури, що успішно склав кандидатські іспити, підготував і захистив кандидатську дисертацію;

- *доктор наук* (використовується назва *doktor habilitowany*) – науковий ступінь, який надається кандидатові наук, що має особливі наукові або творчі досягнення, представив докторську дисертацію і що успішно її захистив.

Вчене звання *професора* надається за рішенням президента Республіки Польща [2, с.9].

Література

1. Касьянова С. Система освіти Польщі в рамках реалізації Болонського процесу / С. Касьянова // *Освіта і управління*. – 2005. – Т. 8. – № 3-4. – с. 207-213.

2. *Высшее образование в Польше* // Сборник Министерства национального образования и спорта Республики Польша. – Варшава. – 24 с.

3. *Polish Know How Foundation* // *Warecka 4/6, 00-040 Warsaw, Poland*.

Диалло Исса Садио

Негосударственная общественная организация «Африканский Совет в Украине»

ОСОБЕННОСТИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЫ АФРИКАНСКИХ СТРАН

Issa Sadio Diallo

Nongovernmental Organization “African council in Ukraine”

PECULIARITIES OF EDUCATIONAL SYSTEM IN AFRICAN COUNTRIES

Во все времена производство, распространения, распределения продуктов и услуг, обновление знания и повышение квалификации являются катализаторами сдвигов цивилизации. Знание, практические навыки и умение передаются через образование. Этот принцип, хотя и с трудом, но практикуется в Африке.

По словам одного африканского мудреца, писателя **Амаду Хампатэ Бах**: «**В Африке, если один старик умирает, это равносильно сгоревшей библиотеке!**». Т.е. по традиции, знания и умения передавались устно, а старики, как источники этих знаний, обладали феноменальной памятью. Знание передавались от отца к сыну, от бабушки к внучке, от поколения к поколению методом наблюдения и рассказов. Амаду Хампатэ Бах был одним из тех, кто собирал или коллекционировал рассказы стариков западно-африканского региона и делал сборники, из которых многие в наши дни узнают о традициях и обычаях предков, как и чем они жили. Письменность существовала, но среди